Ügyiratszám: 734/J/2009-3.

Dr. Gönczöl Katalin asszony részére

büntetőpolitikai szakállamtitkár

Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium

Budapest

Tisztelt Államtitkár Asszony!

A bűnügyi nyilvántartásról, a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról, valamint a hatósági erkölcsi bizonyítványról szóló kormány-előterjesztés átdolgozott változata kapcsán, melyet munkatársam 2009. március 16. napján kapott kézhez, észrevételeimet az alábbiakban ismertetem:

Az első, hivatalomhoz 2009. március 4. napján érkezett tervezetben a bűnügyi nyilvántartás, valamint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartása elválasztásának szükségességét emelték ki. E koncepciót magam is jó megoldásnak tartom, külön hangsúlyozva, hogy a két nyilvántartásnak nem lehet azonos az adatkezelője. Az új törvényi szabályozással megvalósul, hogy a szakértői adatbázis kezelője a kutató-szakértő szakember-gárda (BSZKI) legyen és ily módon feloldásra kerülnek a jelenleg létező adatkezelő-adatfeldolgozó jogosultságban megbújó anomáliák is. E nyilvántartások ugyanis speciális jellegűek és az adatkezeléshez szükségszerűen szakértői tevékenység és technikai eszközháttér is kapcsolódik, e feltételekkel pedig a BSZKI rendelkezik.

I.

Az újabb tervezet a bűnügyi nyilvántartás rendszerét nem osztja alnyilvántartásokra és fenntartja az egységes, de résznyilvántartásokból felépülő bűnügyi nyilvántartás kereteit. Az Alkotmánybíróság 144/2008. (XI.26.) AB határozata megállapította, hogy „a bűnügyi személyes adatoknak a még büntetett előélethez fűződő hátrányok hatálya alatt álló adatalanyokkal megegyező módon és adattartamban való kezelése szükségtelen és aránytalan különbséget hoz létre a büntetlennek tekintendő személyek között, ezért az Alkotmány 70/A. § bekezdésébe ütközően alkotmányellenes.” A hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartásának létrehozása nem igazodik az alkotmánybírósági határozat elvárásához, hanem – számomra elfogadhatatlan módon – kapcsolati kódok révén lehetővé teszi a büntetlen előéletűek résznyilvántartásának összekapcsolását a többi résznyilvántartással, illetve valamennyi természetes személyazonosító adatot – függetlenül attól, hogy mentesült személyről van-e szó – egy adatbázisban kezel. Javaslom, hogy a mentesített személyek elkülönített, technikailag is különálló nyilvántartásban szerepeljenek.

Nem indokolható az sem, hogy a személyazonosító adatokat elkülönített adatbázisban kezeljék, ezek az adatok az egyes bűnügyi nyilvántartások szerves részét kell, hogy képezzék.

Tanulmányozva a megállapított új nyilvántartási időket, kétséges, hogy a tervezet maradéktalanul eleget tesz-e az Alkotmánybíróság által előírt kritériumoknak. Az AB határozatban foglaltak szerint a nyilvántartási idő jelenlegi hosszú és az egyes elítéltek vonatkozásában nem megfelelően differenciált alkalmazása ellentétes a mentesítés, a rehabilitáció céljával és nem felel meg a szükségesség-arányosság alkotmányos követelményének és a célhoz kötött adatkezelés elvének sem. A tervezet 18-19. §-aiban foglaltak szerint ténylegesen csökkentett mértékű nyilvántartási idő társul az egyes törvényi alakzatokhoz és a szándékos bűncselekmények esetében a határozott tartamú büntetések vonatkozásában megfogalmazott különbségtétel valóban előrelépés a hatályos

szabályozással szemben (Bnytv. 16. § a) pont), ugyanakkor a különbségtételnek – megítélésem szerint még mindig – cizelláltabbnak kellene lennie a tervezet 18. § a) pontjában.

II.

Az újabb változat mégis fenntartja, illetve létrehozza a fénykép-nyilvántartást, noha a részemre eljuttatott vezetői összefoglalóban még e nyilvántartás megszüntetése mellett érvelnek. Egyetértve a korábbi változat összefoglalójában tett megállapításokkal úgy vélem, hogy a fényképek jelenlegi kezelése, tárolása nem tekinthető korszerű megoldásnak és a kereshetőség nehézségei okán „tényleges funkciót" nem tölt be. Kérdéses, hogy mi történik a jelenlegi dokumentumokkal, azok archiválásra kerülnek-e, mi lesz az adatok sorsa. Az új koncepció teljesen ellentétes a korábbival és indokolás hiányában a nyilvántartás szükségessége nem megalapozott.

III.

A koncepció 5 §-ban vázolt, az adatok összehasonlítására adott felhatalmazás pontosítása szükséges. Nincsen továbbá meghatározva, hogy az adategyeztetésre milyen rendszerességgel kerül sor. Munkatársamat, dr. Révész Balázs urat az IRM-ben tartott megbeszélésen arról tájékoztatták, hogy az adatok összevetésére a személyi adat- és lakcímnyilvántartás adatbázisával kizárólag priorálások alkalmával kerül sor, tehát amikor adatokat igényelnek a nyilvántartó hatóságtól. Az adatok összevetését az adekvát adatszolgáltatás érdekében tartják indokoltnak. Az adatok minőségével szemben, az Avtv.–ben megfogalmazott elvárás teljesülésének előmozdítása érdekében elfogadható az egyedi adategyeztetés, de a nyilvántartások automatikus összekapcsolását a teljes adatbázisokra nézve nem támogatom. Kérem, hogy az adategyeztetés eseteit is szabályozzák a törvényben.

IV.

A résznyilvántartások vonatkozásában megvalósítani kívánt "adatáthelyezés" kapcsán megjegyezni kívánom, hogy lényegében adattovábbításról van szó, így a résznyilvántartások körében konkrét adattovábbítási szabályokat kellene előírni. Félrevezető a megfogalmazás, hiszen az adatok törlés esetén nem kerülnek át automatikusan egy másik résznyilvántartásba, csak bizonyos feltételek teljesülése esetén. /8. § (3) bekezdés/

V.

Áttanulmányozva a tervezet 44. §-ában felsorolt, a daktiloszkópiai nyilvántartásba felveendő bűncselekmények törvényi tényállásait, úgy vélem, számos tényállás nem alapozza meg a ujj- és tenyérnyomat rögzítését (pl. hamis tanúzás, hamis tanúzásra felhívás, csődbüntett, visszaélés jövedékkel). Az adatfelvétel elsődlegesen a „helyszínes" bűnelkövetés esetében indokolt, illetve figyelembe kellene venni a bűncselekmény tárgyi súlyát is.

VI.

A nyilvántartásból, az érintett hozzájárulása alapján történő adattovábbítás lehetőségének megteremtése az AB határozatban rögzített elvárásokhoz igazodva valóban az érintett információs önrendelkezési jogának szabadabb gyakorolhatósága irányába mutat, ugyanakkor elkerülendő, hogy a tervezet 72. § (2) bekezdésében felsorolt bűnügyi személyes adatokon túl az adat-továbbítás révén egyéb nyilvántartott adatok kerüljenek automatikusan az arra fel nem jogosított munkáltatók kezelésébe. Javaslom, hogy a törvény kifejezetten szóljon arról, hogy az általános foglalkoztatási feltételek hatálya alá tartozó munkáltatók a hatósági erkölcsi bizonyítványon túl további dokumentumokat az érintettől nem kérhetnek, további bűnügyi személyes adatok kezelésére nem jogosultak. Kétséges továbbá, hogy az érintett által megadott címzett elektronikus címre biztonságosan továbbíthatók-e a bűnügyi személyes adatok.

VII.

Az adatvédelmi szabályok között az adatpontosítás szabályait javaslom kiegészíteni azzal, hogy az adatpontosítás tényéről és tartalmáról, mindazokat értesíteni kell, akik az adatokat korábban megkapták.

VIII.

Az adattovábbításról szóló szabályozás a továbbítás prioritásának hangsúlyozásával azt a látszatot keltheti, hogy az állampolgár számára, az Avtv. alapján igényelhető ingyenes tájékoztatás lehetőségét nem preferálja. Noha a tervezet az adatvédelmi szabályok között utal az adatigénylés lehetőségére, úgy vélem, a hatályos szabályozáshoz hasonlóan továbbra is külön szólni kell az információs önrendelkezési jogérvényesítés eme formájáról. Javaslom, hogy a hatályos Bnytv.-ben foglaltak analógiájára expressis verbis rendelkezzenek arról, hogy az érintett a róla nyilvántartott bűnügyi személyes adatairól ingyenes tájékoztatást kérhet és az adattovábbítási nyilvántartásból adatigénylésre jogosult. Szükséges tisztázni azt is, hogy adattovábbítási nyilvántartásban szereplő nyilvántartási azonosító mit jelent. (90. §)

Kérem továbbá, hogy az új törvény rendelkezzen az adatvédelmi biztos betekintési/adatigénylési jogáról ne csak az adattovábbítási, de az alapnyilvántartások vonatkozásában is.

IX.

A vonatkozó AB. határozat a légi közlekedés foglalkoztatási feltételei kapcsán szól arról, hogy a „vizsgált rendelkezés aránytalan időbeli határokon belül a bűntettesek nyilvántartásához kötve teljes mértékben elzárja valamennyi, a légi közlekedésben lehetséges foglalkozás (a segédmunkástól a légi irányításig) gyakorlásától a jogalanyokat. Ennek során nem tett különbséget sem a végzett munka jellege, sem a helyszínen tartózkodók munkajogi státusza között.” Az Alkotmánybíróság e kifogásait a tervezet nem orvosolja, jelen tartalommal számomra nem elfogadható.

X.

A Magyar Köztársaság Kormánya és az Amerikai Egyesült Államok Kormánya között megvalósuló adat-hozzáférés kapcsán – álláspontom szerint – kizárólag a jogerősen elítéltek vonatkozásában engedhető meg az ujj- és tenyérnyomatok és DNS-profil adatokhoz történő hozzáférés, a büntetőeljárás alatt állók vonatkozásában nem.

XI.

A büntetőítéletekről szóló európai uniós információcserével és következményeivel meglehetősen elnagyoltan foglalkozik a tervezet. Átgondolásra, pontosabb megfogalmazásra javaslom a tervezet III., VI. és VIII. fejezetét, tekintettel arra, hogy az azok alapját képező nemzetközi egyezmények és uniós jogforrások részletesebben rendelkeznek, egyértelműbben fogalmaznak. Hozzáteszem: a VI. fejezetben említett Európai Bűnügyi Nyilvántartási Információs Rendszer (ECRIS) létrehozataláról szóló határozattal kapcsolatban még csak politikai egyetértés van, a részletek kidolgozása folyamatban van, ezért az itt szerepeltetett előírások változhatnak. Megjegyzem továbbá, hogy a szakértői nyilvántartó szerv nem tudja sem a tervezet 82. § (2) bekezdésében említett, sem a Prümi Szerződésből (85. §) fakadó feladatát ellátni, amennyiben a kezelésében lévő ujj- és tenyérnyomatokhoz, valamint a DNS-profilokhoz tartozó személyes adatok nincsenek a kezelésében.

XII.

A záró rendelkezések nem tartalmaznak átmeneti szabályokat a jelenlegi bűnügyi nyilvántartások adatállományairól, rendelkezve arról, hogy a szükséges adatok átmentésre, illetve törlésre kerülnek.

Budapest, 2009. március 24.

Üdvözlettel:

Dr. Jóri András